

MENETLUSTOIMINGU PROTOKOLLI NR 12.5-1/25/34-1 LISA: KOOLIEELSE LASTEASUTUSE TOITLUSTAMISE NÕUDED

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE TOITLUSTAMISE LÄBIVAATUSE KÄIGUS TUVASTATUD ASJAOLUD:

Valduses kohapeal nõutud dokumentide esitamist: jah ei

Dokumendid: kahe nädala menüü koos toitainete ja kaloraaži arvutustega (06.01-10.01.25 ja 13.01-17.01.25), tehnoloogilised kaardid ja retseptuurid, korrigeeritud ja parandatud tehnoloogilised kaardid ajavahemikus 13.01-17.01.2025 (sh nädala menüü koos arvestustega, ANC Konsult programmis), päevakava, toitlustamise kvaliteedi hoindamise sisekontrolli aruanne.

(kohapeal nõutud ja tutvutud dokumentide nimetus ja /või kirjeldus)

1. ÜLDINFO:

Toitlustaja: Kohtla-Järve Linnavalitsus

(isiku nimi)

Isikukood/registrikood: 75001017

Elukoht/asukoht: Keskallee 19, Järve linnaosa, Kohtla-Järve linn, 30395 Ida-Viru maakond

Telefon: (+372) 3378500 **e-post:** linnavalitsus@kjl.v.ee

Esindaja: Ilona Maharramova, direktori kohusetäitja, (+372) 5349 0870 paasuke@kjl.v.ee

(valdaja esindaja ees- ja perekonnanimi, esindusõiguse alus, telefon, e-post)

Laste arv koolieelses lasteasutuses:

1-3 aastased: 14

3-5 aastased: 23

5-6 aastased: 15

6-7 aastased: 16

Kokku: 68

Jah Ei

Lasteasutuses on usulisel põhjusel või lapsevanema veendumuse tõttu teisiti toituvaid lapsi.

2. NÕUDED TOITLUSTAMISE KORRALDAMISELE:

Jah Ei

Lapsi toitlustatakse kindlaks määratud kellaegadel ja menüü alusel.

Lapsi toitlustatakse kolm korda päevas.

Ööpäevaringsel ülalpidamisel olev laps saab süüa vähemalt neli korda.

Söögiaeg kestab vähemalt 30 minutit.

Söögikordade vahe ei ületa 4 tundi.

Lapsel on veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele vastav joogivesi tasuta kättesaadav ja nähtavas kohas.

Märkused:

Joogivesi on kättesaadav kraanist ja sisseostetud joogivesi joogivee automaadist.

3. NÕUDED TOIDUENERGIA- JA PÕHITOITAINETE SISALDUSELE:

(hinnatakse viimaseks 10 päevaks koostatud iga päeva menüü alusel)

Jah Ei

Lasteasutuse toitlustaja on koostanud vähemalt kümneks päevaks iga päeva menüü.

Kontrollitakse:

Kõigi rühmade keskmine toiduenergia- ja põhitoitainete sisaldus

Aiarühmade keskmine toiduenergia- ja põhitoitainete sisaldus

Muu (täpsustada): Eraldi on kontrollitud sõimerühma (1-3 aastased) keskmine toiduenergia- ja põhitoitainete sisaldus (10 päeva keskmine) ja aiarühmade kalkuleeritud keskmine toiduenergia- ja põhitoitainete sisaldus.

Märkused:

- 1) Sotsiaalministri 15.01.2008. a määruse nr 8 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses ja koolis“ (edaspidi määrus nr 8) § 3 lg 4 järgi peab koolieelses lasteasutuses pakutav toit, sh koolipiim ning muu programmi raames pakutav toit, iga päev katma 85-90% määruse nr 8 lisa 2 kohase vastava vanuserühma ööpäevasest toiduenergiavajadusest. Lasteaias arvestatakse toiduga saadav toiduenergia kogus söimerühmale ja eraldi aiarühmadele. Aiarühmade osas kasutatakse kalkuleeritud keskmise andmeid, kus on arvesse võetud vastava vanuserühma laste arvu ja määrusega sätestatud toiduenergiavajadust.

Võttes arvesse eeltoodut, siis määruse nr 8 nõuete kohaselt peab söimerühmas toiduga saadav toiduenergia kogus olema 930 ± 30 kcal ja aiarühmade teoreetiline kalkuleeritud keskmine toiduenergia kogus 1345 ± 33 kcal.

- 2) Lasteasutuses valmistatud toiduga saadav kahe nädala keskmine toiduenergia kogus ANC Konsult programmiga arvatud:

Söimerühm: 1055 kcal, so 95 kcal rohkem kui määrusega nr 8 sätestatud.

Aiarühmade keskmine: 1249 kcal, so 63 kcal vähem kui aiarühmade teoreetiline kalkuleeritud keskmine.

- 3) Määruse nr 8 § 3 lg 4 järgi peab koolieelses lasteasutuses pakutav toit, sh koolipiim ning muu programmi raames pakutav toit, iga päev katma 85-90% määruse nr 8 lisa 2 kohase vastava vanuserühma ööpäevasest põhitoitainete vajadusest. Määruse nr 8 nõuete kohaselt peab söimerühmas toiduga saadav põhitoitainete sisaldus olema:

valgud: $29,1 \pm 5,8$ g (so $12,5 \pm 2,5\%$ E);

rasvad: $33,6 \pm 2,6$ g (so $32,5 \pm 2,5\%$ E);

süsivesikud: $127,9 \pm 5,8$ (so $55,0 \pm 2,5\%$ E), sh suhkur (sahharoos) vähem kui 10%E.

Lasteaiarühmade teoreetiline kalkuleeritud keskmine põhitoitainete kogus:

valgud: $42,0 \pm 8,4$ g (so $12,5 \pm 2,5\%$ E);

rasvad: $44,8 \pm 3,8$ g (so $30,0 \pm 2,5\%$ E);

süsivesikud: $193,3 \pm 8,4$ g (so $57,5 \pm 2,5\%$ E); sh suhkur (sahharoos) vähem kui 10%E.

- 4) Lasteasutuses valmistatud ja toiduga saadav keskmine põhitoitainete kogus arvatud lasteaias poolt ANC Konsult programmiga (menüü ajavahemikus 06.01-10.01.25 ja 13.01-17.01.25) :

Söimerühm			Lasteaiarühmade keskmine		
1055 kcal			1249 kcal		
valgud	rasvad	süsivesikud	valgud	rasvad	süsivesikud
37,33g	43,99 g	132,13 g	45,45 g	47,23 g	166,48 g
14,15 %E	37,52 %E	48,32 %E	14,55 %E	34,03 %E	51,39 %E

- 5) Lasteaias ANC Konsult programmiga arvatud söimerühma valkude ja süsivesikute kogused ei ületa määruses nr 8 sätestatud 10 päeva keskmist ööpäevast lubatud kogust grammides, aga toit sisaldab rasva 8 g rohkem.

Energiat andvate makrotoitainete soovitusel kahe nädala keskmisena ööpäeva kohta:

Tervise Arengu Instituut, Eesti riiklikud toitumise, liikumise ja uneaja soovitusel, Tabelraamat, Tallinn 2025 järgi rasvade osas üle 2 aastastel lastel ja täiskasvanutel on 25-40%E, rasvade osakaal toiduenergiast võib olla 40% ainult juhul kui küllastunud rasvhapped ei ületa toidus 10%E. Kui ületavad, siis võib rasvade osakaal olla kuni 35%E.

- 6) Aiarühmade valkude ja rasvade kogused grammides vastavad määruses nr 8 sätestatule, aga süsivesikuid on 18 g vähem kui määruses nr 8 sätestatud.

Energiat andvate makrotoitainete soovitusel kahe nädala keskmisena ööpäeva kohta:

Tervise Arengu Instituut, Eesti riiklikud toitumise, liikumise ja uneaja soovitusel, Tabelraamat, Tallinn 2025 järgi rasvade osas üle 2 aastastel lastel ja täiskasvanutel juhul kui toiduga saadud päevane energiakogus jääb alla soovitusliku miinimumi, tuleb vajaminev rasvade kogus välja arvutada päevasest soovituslikust miinimumenergiast lähtuvalt.

Süsivesikute, sh kiudained, soovitud kahe nädala keskmisena ööpäeva kohta üle 2 aastastel lastel ja täiskasvanutel on 45-60%E, aga eelistatult alates 50%E, kuna osadel inimestel võib kiudainete lagundamine jämesoole mikroorganismide ebasoodsa koosluse tõttu olla puudulik.

- Päevase toiduenergia kogused toidukordadel (hommikusöök/ lõunasöök/ õhtusöök) vastavad nõuetele (kontrollitakse 2 nädala menüü üksikutel päevadel).

Märkused:

14.01.2025. a moodustasid menüüs toiduenergia kogused toidukordadel vastavalt 24% / 42% / 34%.

13.01.2024 vastavalt 23% / 45% / 32%.

16.01.2025 vastavalt 25% / 40% / 34%.

Määruse nr 8 § 3 lg 4 järgi peab koolieelses lasteasutuses pakutav toit, sealhulgas koolipiim ning muu programmi raames pakutav toit iga päev katma 85–90% määruse lisa 2 kohase vastava vanuserühma ööpäevasest toiduenergiavajadusest, sellest omakorda hommikusöök soovitatavalt 30–35%, lõunasöök 40–45% ja õhtuode 20–25% või hommikusöök 20–25%, lõunasöök 40–45% ja õhtuode 30–35%.

- Ööpäevaringsel ülalpidamisel olevatele lastele söögikordadel pakutav toit rahuldab ööpäevase toiduenergia- ja toitainetevajaduse.

Märkused:

Lasteasutuses ei osutata ööpäevaringset teenust.

4. NÕUDED MENÜÜ KOOSTAMISELE:

Jah Ei

- Söögikordadel pakutakse iga päev erinevat põhitoitu.
- Põhitoiduna pakutakse konserve ning konservil põhinevaid toite.
- Lapsele antakse joogiks pastöriseeritud piima.
- Mune pakutakse toiduks ainult kuumtöödelduna.
- Leib on saadaval iga päev.
- Teraviljatoite pakutakse vähemalt kaks korda nädalas.
- Makarontooteid pakutakse põhitoidu lisandina rohkem kui kaks korda nädalas.
- Köögivilju (v.a kartul) pakutakse iga päev, sh kuumtöötlemata kujul vähemalt kaks korda nädalas.
- Värskeid puuvilju pakutakse vähemalt kolm korda nädalas.
- Värskest kalast valmistatud toitu või kalatooteid pakutakse vähemalt üks kord nädalas.
- Liha või linnulihaga toitu pakutakse vähemalt kaks korda nädalas.
- Maksast valmistatud toitu pakutakse rohkem kui kaks korda kuus.
- Toiduvalmistamisel eelistatakse rasvainetest taimeõlisid.
- Majoneesil põhinevaid kastmeid kasutatakse sagedamini, kui kolm korda kuus.
- Magustoiduks pakutakse närimiskummi, puuvilja- ja müslihvleid, komme.
- Hüdrogeenitud taimerasku sisaldavaid tooteid välditakse.
- Joogiks pakutakse veepõhiseid maitsestatud jooke, sh energia- ja spordijooke, mis sisaldavad toiduvärve E 102, E 110, E 122, E 123, E 124, E 129, E 151, E 154, E 155, E 180.
- Pakutakse oakohvi.
- Tervislikel põhjustel teisiti toituvale lapsele on korraldatud vastav toitlustamine.

Märkused:

Lasteaias käib lasteasutuse esindaja sõnade kohaselt üks laps, kellel on laktoositalumatus. Lapse toitlustamine ei ole eraldi korraldatud.

5. NÕUDED DOKUMENTATSIOONILE:

Jah Ei

- Valmistoidu kohta on olemas tehnoloogiline kaart.
- Tehnoloogiline kaart vastab nõuetele.
- Nädalamenüü on lastele ning lapsevanematele nähtavas kohas.

Märkused:

Nädalamenüü on lapsevanemale nähtavas kohas (laste riietumisruumis) seinatahvlil, sh on kättesaadav lasteaia veebilehel. Nädalamenüüs on toidu toiduallergiat või -talumatust põhjustada võivad toidu koostisosad ning nende kohta saadava info asukoht kirjeldatud üldsõnaliselt. Selline teabe esitamine ei ole vastuolus toiduseadusega, aga võttes arvesse toidu serveerimise asukohta ja sellega kaasnevat teabe vajalikkust, soovitab amet lisada nädalamenüü juurde teabe konkreetsetes roas sisalduva võimaliku allergiat või talumatust põhjustava toidu koostisosa kohta juhul, kui seda ei ole võimalik koheselt tuvastada. Näiteks kui pudru koostises on piim, supi koostises on seller, toidu koostises on muna, aga selle lisamisest toidule ei ole võimalik aru saada toidu nime järgi jne.

6. NÕUDED EINESTAMISRUUMIDELE:

Jah **Ei**

 Einestamisruumis või selle läheduses on lastele käte pesemiseks piisav hulk valamuid, mis on varustatud sooja voolava veega, seebi (soovitavalt vedela seebi) ning hügieenilise kätekuivatuse võimalusega.

 Einestamisruumid ja ruumide sisseseade on puhtad.

 Toidu serveerimiseks kasutatavad nõud on terved ja puhtad.

Märkused:

Lasteaia lapsed söövad rühmaruumides, käte pesemine korraldatakse rühma pesuruumis, mis on nõuetekohaselt sisustatud. Toidunõude pesemise ruumid on heas seisukorras ja varustatud nõudepesu masinaga. Toidu serveerimiseks kasutatavaid nõusid hoitakse selleks ettenähtud kohas (kappides).

Täiendavad märkused:

Terviseamet (edaspidi amet) viis läbi ohukahtlusel kontrolltoimingud Kohtla-Järve lasteaias Pääsuke kodaniku poolt edastatud pöördumise tõttu. Pöördumises juhti ameti tähelepanu järgmistele asjaoludele, väljavõtte pöördumisest: „Soovin juhtida Teie tähelepanu probleemile, mis tekitab muret lastevanemates, kelle lapsed käivad Kohtla-Järve Lasteaias Pääsuke. Viimastel kuudel on lapsevanemad märganud, et toiduportsjonite suurus on vähenenud, ning tekib küsimus, millega see on seotud. Samuti teeb muret, kas menüüs on tagatud valkude, rasvade ja süsivesikute tasakaal ning kas toidu kaloraaž vastab kehtestatud normidele: 930±30 kcal söömerühma ja 1390±30 kcal lasteaiarühma jaoks. Lisaks jääb ebaselgeks, kuidas on korraldatud allergiliste laste toitumise arvestamine ja kas nende jaoks on olemas erimenüüd. Samuti on lapsevanemad märganud, et puuvilju ja köögivilju pakutakse palju harvemini ning värskete salatite kogus on oluliselt vähenenud. Küsimusi tekitab ka makaronitoodete sagedane pakkumine, mida esineb mõnikord kuni neli korda nädalas, kuigi määruse §5 "Nõuded menüü koostamisele" kohaselt on lubatud vaid kaks korda nädalas. Lisaks soovime teada, kas magusate joogijogurtite pakkumine koolieelsete lasteasutuste toitlustamisel on lubatud...”

Riikliku järelevalvemenetluse käigus selgusid järgmised asjaolud:

- 1) Alates 30.12.2024 kuni 31.01.2025 menüüde läbivaatamisel ei tuvastatud, et makarone serveeritakse lastele rohkem kui määrusega nr 8 sätestatud. Koolieelse lasteasutuse esindaja sõnade kohaselt võis juhtida olukord, kus serveeriti makaronitoitusid rohkem, enne pühasid. Seda põhjusel, et lasteaias viibis vähem lapsi, sest osad lapsevanemad ei andnud puudumisest teada. Lasteaed otsustas toidu raiskamise vältimiseks pakkuda lõunasöögiks serveeritud makarone ka ooteks.
- 2) Amet ei tuvastanud lasteaia menüüs eelpool kirjeldatud ajavahemiku vältel magusate joogijogurtite pakkumist, samuti ei olnud kontrollimise päeval nimetatud tooteid lasteiaa köögi laos. Määruse nr 8 järgi ei ole nimetatud toote pakkumine otseselt keelatud. Magusa joogijogurti serveerimine on mittesoovitav, sest sisaldab suurel hulgal lisatud suhkruid ning võib sisaldada erinevaid lisaaineid (näiteks maitse- ja lõhnaained, toiduvärv). Piimatoodetesse lisatud suhkur ja muud magustajad kuuluvad toitumissoovituste järgi toidugruppi “Maiustused, näksid ja muud organismile ebavajalikud toidud”, seetõttu tuleks lasteasutuses selliste toitude serveerimist vältida.
- 3) Lasteasutuse esindaja poolt esitatud teabe põhjal on lasteaias üks toitumise erivajadusega laps, kellel on laktoositalumatus. Varasemalt on lapsele toidu pakkumisel kasutatud laktoosivabu tooteid, aga käesoleval hetkel seda enam ei tehta väidetavalt kokkuleppel lapsevanemaga. Määruse nr 8 § 5 lg 8 järgi tervislikel põhjustel teisiti toituvat lapse toitlustamine korraldamisel peab lasteaed tegema koostööd lapsevanemaga.

Kohtla-Järve lasteaed Pääsuke kodukorra, mis on kinnitatud Kohtla-Järve Lasteaia Pääsuke hoolekogu koosolekul 06.05.2015.a, punkti 6.9 järgi lapsevanem informeerib lasteaia direktorit kirjalikult lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest (kui laps on teatud toiduainete vm suhtes allergiline, kui lapsel on pärilikud või muud püsivad terviserikked), mille alusel personal kohandab võimaluse korral päevakava, kasvukeskkonda ning õppe-ja kasvatustegevuse korraldust.

Kodukorra kohaselt ei koostata lasteaias ühelegi lapsele erimenüüd ega valmistata neile eraldi toitu, kodukorra punktist 6.9 järgi personal kohandab võimaluse korral päevakava, kasvukeskkonda.

Määruse nr 8 § 5 lõige 8 sätestab, et tervislikel põhjustel teisiti toituvat lapse toitlustamine korraldatakse tervishoiutöötaja soovitudest lähtudes ning koostöös lapsevanema ja lasteasutuse pidajaga. Lasteaia ja lapsevanema koostöö sõltub lapse vajadustest ja lasteaia võimalustest. On oluline, et lapsevanem ja lasteaed jõuaksid kokkuleppele, mis arvestab lapse huvidega. Siiski on oluline, et lasteaed või toitlustaja pakuksid võimaluse korral lapsele erivajadustele vastavat toitu ise. Sellisel juhul asendab lasteaed või toitlustaja vanema avalduse alusel tavamenüüs ebasobiva toiduaine lapsele sobivaga.

Siinkohal on otstarbekas ka selgemalt sõnastada kodukorraga kehtestatud kohustused.

- 4) Kaloraaži osas on eelnevalt ameti poolt välja arvestatud aiarühmade (menüü ajavahemikus 06.01-10.01.25 ja 13.01-17.01.25), võttes arvesse aiarühmade laste vanuselist koosseisu, kalkuleeritud keskmine toiduenergia vajadus, milleks on 1345 ± 33 kcal. ANC Konsult programmis oli võrdluskoguseks võetud 1200 kcal ja keskmine toiduga saadav kaloraaž arvutuste põhjal oli 1249 kcal, so 63 kcal vähem.

Sõimerühmade osas oli toiduenergia kogus 95 kcal rohkem.

- 5) Määruse nr 8 § 5 lg 7 järgi köögivilju (välja arvatud kartul) tuleb pakkuda iga päev, sealhulgas kuumtöötlemata kujul vähemalt kaks korda nädalas ja värsked puuvilju vähemalt kolm korda nädalas.

Menüüs on hästi, et erinevate põhiroogade koostises kasutatakse erinevaid köögivilju, samuti on Menüüs värsked köögiviljad salatitena või üksikuna (tomat, kurk, porgand) peaaegu kõikidel päevadel. Lasteasutuse traditsioonide kohaselt pakutakse iga päev lõunasöögiks nii praadi kui ka suppi.

Pudru kõrvale pakutav toormoos valmistatakse kohapeal. Sisseostetud keediseid ei kasutata.

- 6) Hinnang kaloraaži ja toitainete kohta on antud menüüle ajavahemikus 06.01-10.01.25 ja 13.01-17.01.25.

Käesolevaks ajaks on üle vaadatud toitade tehnoloogilised kaardid. Lasteaed on suurendanud märgatavalt toorsalatite valikut. Samuti on püütud pakkuda puuvilja vähemalt kolm korda nädalas.

Ametnik: Marju Töldsepp, vaneminspektor (keskkonnatervis), Ida regionaalosakond